

Handledning för studiecirkel i grundläggande klimatkunskap för vänsterpartister

Miljö- och klimatutskottet
Vänsterpartiet Storstockholm
2021

Handledning för studiecirkel i grundläggande klimatkunskap för vänsterpartister

Förslagsvis 3 träffar à 2,5 timmar inkl. 15 min paus (3 studietimmar/träff)

Inledning

Denna studiecirkel ger en introduktion till klimatfrågan för personer som är nya på området. Tanken är inte främst att diskutera Vänsterpartiets politik, utan att ge partiets medlemmar grundläggande kunskaper om klimatförändringarna ur ett natur- och samhällsvetenskapligt perspektiv. Utifrån dessa kunskaper kan vi i Vänsterpartiet sedan utarbeta fler och bättre politiska förslag på klimatområdet.

Den här handledningen är riktad till dig som vill leda en studiecirkel men kanske inte har gjort det förut. Här finns all information du behöver för att kunna hålla en studiecirkel. Handledningen är gjord av Vänsterpartiet Storstockholms miljö- och klimatutskott 2021.

För dem som vill fördjupa sig i Vänsterpartiets klimatpolitik rekommenderar vi *Omställningsskolan*, som tillhandahålls av partiet centralt. Vi uppmuntrar också alla som genomfört denna studiecirkel att följa upp den genom att diskutera vidare i sina partiföreningar vilka politiska förslag ni kan driva på lokal nivå och hur ni kan arbeta för att skapa opinion kring klimatfrågor. Distriktet har också antagit en omställningsplan som beskriver Vänsterpartiets politik i Storstockholm.

Det ska vara enkelt att delta i studiecirkeln även för dem som inte har så mycket tid. Därför består studiematerialet av kortfattade texter som är lätta att ta till sig och går snabbt att läsa (det tar uppskattningsvis 30-60 min att läsa in sig inför varje träff). Den som vill läsa mer kan själv klicka sig vidare. Vissa av texterna är nya och vissa är lite äldre, men vi som har gjort denna handledning har bedömt att de fortfarande är relevanta. Materialet läses av deltagarna inför respektive träff och diskussionen under träffarna utgår sedan ifrån frågorna samt de viktiga begrepp som finns vid varje avsnitt. Vi har gjort ett förslag till upplägg med tre träffar, men det går givetvis att anpassa efter er grupps förutsättningar och önskemål. Träffarna kan hållas både digitalt och fysiskt.

Formellt ska det finnas en ledare för studiecirkeln som rapporteras till ABF om ni vill söka bidrag (mer information om hur det går till finns på ABF:s hemsida: <https://www.abf.se/starta-studiecirkel/>). Om ni vill kan ni dock turas om att leda träffarna. I så fall är det viktigt att ni kommer överens om en tydlig ansvarsfördelning.

Studiecirkelledaren eller den som leder respektive träff ansvarar för att se till att samtalet inte spårar ur och för att alla deltagare har samma möjlighet att delta i diskussionen. Var inte rädd för att bryta in med nya frågor om samtalet går för långt in på ett sidospår och bjud gärna in deltagare som inte säger så mycket i diskussionen genom att ställa frågor direkt till dem. Förbered dig genom att noga läsa igenom studiematerialet innan varje träff och fundera över hur du vill leda samtalet.

Dela gärna upp faktafrågorna och texterna i studiematerialet mellan deltagarna inför varje träff och låt varje deltagare förbereda ett svar på sin fråga som sedan presenteras på träffen. Varje deltagare får gärna läsa alla texter som hör till träffen, men låt dem fokusera lite extra på de frågor och texter de har blivit tilldelade, för att kunna redogöra för innehållet för de andra. Uppmuntra gärna olika sätt att presentera svaren på frågorna, till exempel med en powerpointpresentation eller att rita en bild.

Upplägg för en cirkelträff

Skicka en inbjudan inför varje träff med länkar till det material som ska läsas, viktiga begrepp och titeln på träffen. Du behöver inte skicka ut frågorna på förhand; dem kan du som studiecirkelledare använda dig av för att se till att det blir diskussion och samtal. Det gör ingenting om inte alla frågor hinner diskuteras.

Det är bra att ha en tydlig inledning och avslutning på varje träff. En bra metod är att avsluta och inleda med en runda där ordet får gå laget runt. Det gör att alla blir delaktiga i samtalet och ger deltagarna möjlighet att tänka på vad de själva vill säga och aktivt lyssna på de andra. Det kan också vara bra att inleda diskussionen kring varje fråga med en runda, eller att bryta in med en runda om bara några av deltagarna i studiecirkeln är aktiva i diskussionen. Under rundan pratar en person i taget utan att bli avbruten eller kommenterad. Som alltid är det dock viktigt att den som leder samtalet bryter av på ett respektfullt sätt om någon av deltagarna tar för mycket plats i rundan på de andras bekostnad.

1. **Mårunda**

En runda där alla deltagare kort berättar hur de mår och kanske hur dagen har varit. Syftet är att få förståelse för vilken sinnesstämning alla befinner sig i just nu och att underlätta för deltagarna att fokusera på den kommande diskussionen.

2. **Presentation av svaren på faktafrågorna**

Deltagarna får i tur och ordning presentera svaret på den eller de frågor de blivit tilldelade. Ge gärna utrymme för gemensam reflektion efter varje presentation och försök tillsammans reda ut sådant som är svårt att förstå. Du som leder träffen kan tänka på att knyta an till de viktiga begrepp som finns med i materialet till varje träff. Hur kan de hjälpa er att bättre förstå frågorna?

3. **Paus**

4. **Diskussion utifrån reflektionsfrågorna**

Du som leder träffen ansvarar för att alla får komma till tals och är delaktiga i diskussionen.

5. **Inför nästa träff**

Gå kort igenom innehållet i nästa träff.

6. **Avslutning**

Avsluta gärna med en runda där var och en får säga vad de tar med sig från träffen, vad de tycker har varit bra och om det finns något de vill göra annorlunda nästa gång.

Den sista träffen kan gärna avslutas med en sammanfattande utvärdering av hela studiecirkeln och en diskussion om hur ni vill gå vidare utifrån de lärdomar ni fått.

Träff 1: Den naturvetenskapliga grunden

Studiecirkelmateriel

SMHI – Växthuseffekten (ca 3 min):

<https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/klimatpaverkan/vaxthuseffekten-1.3844>

SMHI – Klimatförändringen är tydlig redan idag (ca 5 min):

<https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/klimatet-forandras/klimatforandringarna-marks-redan-idag-1.1510>

Naturvårdsverket – Fakta om klimat (ca 2 min):

<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/>

Naturvårdsverket – Växthuseffekten förstärks (ca 3 min):

<http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Darfor-blir-det-varmare/Vaxthuseffekten-forstarks/>

Naturvårdsverket – Andra växthusgaser (ca 3 min):

<http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Darfor-blir-det-varmare/Andra-vaxthusgaser/>

SGU – Varför varierar klimatet? (ca 5 min):

<https://www.sgu.se/om-geologi/ett-klimat-i-standig-forandring/vad-orsakar-andringar-i-klimatet/>

SGU – Naturliga klimatarkiv (ca 4 min):

<https://www.sgu.se/om-geologi/ett-klimat-i-standig-forandring/naturliga-klimataarkiv/>

SGU – Vårt framtida klimat (ca 3 min):

<https://www.sgu.se/om-geologi/ett-klimat-i-standig-forandring/vart-framtida-klimat/>

Klimatanpassning.se – Naturmiljö och ekosystem (ca 2 min):

<http://www.klimatanpassning.se/hur-samhallet-paverkas/naturmiljo-och-ekosystem/naturmiljo-och-ekosystem-information-1.22564?!=null>

Faktafrågor

Vad är klimat?

Hur och varför har klimatet skiftat historiskt?

Varför förändras klimatet idag?

Hur vet vi att klimatet förändras?

Vilka konsekvenser får klimatförändringarna för naturen?

Viktiga begrepp

Växthusgaser – Gaser som i atmosfären fångar upp värmestrålning och därigenom höjer jordens medeltemperatur. De viktigaste växthusgaserna är vattenånga, koldioxid, metan, lustgas, ozon och freoner.

Markanvändning – Utöver utsläpp av växthusgaser påverkar människan också klimatet genom förändrad markanvändning. Ett exempel är då skog avverkas för att ge plats för betesmark.

Återkopplingsmekanismer – Mekanismer som förstärker eller försvagar effekten av en förändring. Till exempel leder ett varmare klimat till att polarisar smälter. Eftersom snö och is reflekterar bort solstrålning mer effektivt än mark eller öppet hav kan detta i sin tur leda till att temperaturen ökar ytterligare.

IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change, FN:s klimatpanel. Sammanfattar forskningsläget kring klimatförändringarna på basis av den samlade forskningen.

Diskussionsfrågor

Varför vill du lära dig om klimatet?

Hur känner du inför de klimatförändringar som pågår?

Vilka kunskaper upplever du att personer i din omgivning och i samhället i stort har om de frågor som har diskuterats under denna träff?

Vad kan vi göra för att sprida kunskap om dessa frågor?

Träff 2: Klimatförändringarna ur ett samhällsperspektiv

Studiecirkelmaterial

Artikel ur Rött – Fossil politik vs. Klimatet (ca 5 min):

<https://www.vansterpartiet.se/fossil-politik-radda-klimatet/>

Naturvårdsverket – Konsekvenser för människors hälsa (ca 1 min):

<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Klimatet-i-framtiden/Effekter-i-Sverige/Halsan-och-klimatet/>

Naturvårdsverket – Konsekvenser för teknisk infrastruktur (ca 3 min):

<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Klimatet-i-framtiden/Effekter-i-Sverige/Konsekvenser-for-teknisk-infrastruktur/>

Naturvårdsverket – Konsumtionens klimatpåverkan

(“De viktigaste enskilda aktiviteterna”, “Hur går trenden?”, ”Ingen konsumerar i medeltal”, sid 39-41) (ca 2 min):

<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-5903-3.pdf>

Den globala uppvärmningens konsekvenser (ca 3 min):

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/den-globala-uppvarmningens-konsekvenser/>

Naturskyddsforeningen – Vad har klimatförändringar med jämställdhet att göra? (ca 3 min):

<https://www.naturskyddsforeningen.se/nyheter/vad-har-klimatforandringar-med-jamstallldhet-att-gora>

Effekter i världen (ca 1 min):

<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Klimatet-i-framtiden/Effekter-i-varlden/>

Folkbildning Klimat – Vilket land är störst klimatbov? (ca 2 min):

<https://www.folkbildningklimat.nu/vilket-land-ar-storst-klimatbov/>

WWF – Ekonomin och planetens gränser (ca 4 min):

<https://www.wwf.se/ekonomi-och-finans/inom-planetens-granser/>

Faktafrågor

Hur mycket bidrar olika samhällssektorer till klimatförändringarna?

Hur skiljer sig påverkan på klimatet mellan länder i olika delar av världen?

Hur skiljer sig påverkan på klimatet mellan människor i samma land?

Hur påverkas samhället av klimatförändringarna?

Hur skiljer sig klimatförändringarnas effekter mellan länder i olika delar av världen?

Hur skiljer sig klimatförändringarnas effekter mellan människor i samma land?

Hur hänger klimatförändringarna ihop med könsmaktsordningen?

Hur hänger klimatfrågan ihop med andra miljö- och hållbarhetsfrågor?

Viktiga begrepp

Olika sätt att beräkna utsläpp:

- Territoriella utsläpp – De utsläpp av växthusgaser som sker inom ett lands gränser, till exempel till från fabriker, fordon och jordbruk. Det är detta mått som används inom FN, EU och i de svenska klimatmålen.
- Produktionsbaserade utsläpp – De utsläpp som orsakas av ett lands aktörer, företag och personer, inom och utanför landets gränser. Utöver de territoriella utsläppen räknas också utsläpp från internationella transporter in.
- Konsumtionsbaserade utsläpp – Ett annat sätt att beräkna hur stora växthusgasutsläpp ett land har är att utgå ifrån allt som konsumeras i landet och räkna ut hur stora utsläpp detta ger upphov till, oavsett var i världen utsläppen sker. Sveriges konsumtionsutsläpp är nästan dubbelt så stora som de territoriella utsläppen, eftersom mycket av det som konsumeras i Sverige importeras från andra länder.

Klimatkris – Många anser idag att vi inte längre bör tala om ”klimatförändringar”, utan istället använda ordet ”klimatkris”. Detta för att tydligare visa på allvaret i situationen.

Klimaträttvisa – Människor påverkas på olika sätt av klimatförändringarnas effekter beroende på inkomst, kön, ålder, yrke, var de bor, och så vidare. Generellt är det de fattigaste och mest utsatta som drabbas först och hårdast. Detta gäller både inom och mellan länder. Några exempel är invånare i Bangladesh som är utsatta för översvämningar och invånare i östra Afrika och Sydostasien som utsätts för kraftiga stormar. Samtidigt har dessa människor gjort minst för att orsaka klimatförändringarna. Klimaträttvisa är ett ord som används för att peka

på denna orättvisa och samtidigt begära att de som bidragit mest till klimatförändringarna också bidrar mest till klimatomställningen och samtidigt kompenserar de utsatta för de skador de åsamkas. Begreppet "klimaträttvisa" blandas ofta ihop med begreppet "rättvis omställning", som tas upp på nästa träff.

Klimatanpassning – Klimatförändringarna är redan här och kommer att förvärras i viss utsträckning oavsett hur snabbt vi minskar utsläppen. Därför måste vi anpassa samhället till ett förändrat klimat. Det kan till exempel handla om att skydda infrastruktur och bostäder från stigande vattennivåer och att bygga städer på ett sätt som sänker temperaturen vid värmeböljor.

Klimatflyktingar – Människor som tvingas fly på grund av ett förändrat klimat. Det kan till exempel handla om att vattentillgångar försvinner eller att jordbruksmark förvandlas till öken. Klimatförändringar kan också vara bidragande orsaker till krig. Det finns inga exakta siffror på hur många klimatflyktingar det finns idag och det är ofta svårt att skilja ut en enskild orsak till att människor flyr. Uppskattningarna av hur många som kan tvingas fly av klimatrelaterade orsaker i framtiden varierar, men det kan röra sig om hundratals miljoner år 2050. En mer korrekt term är klimatmigranter, eftersom klimatflyktingar inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. En flykting är enligt internationell rätt en person som flyr från väpnade konflikter eller förföljelse och korsar en internationell gräns, medan migranter väljer att flytta för att få ett bättre liv och inte är direkt hotade av förföljelse eller död.

Diskussionsfrågor

Vilka politiska konsekvenser kan klimatförändringarna få för Sverige och världen?
Vilka konsekvenser bör klimatförändringarna få för Vänsterpartiets politik på nationell, regional och lokal nivå?

Träff 3: Klimatkrisens lösningar

Studiecirkelmateriel

Naturvårdsverket – Följ utvecklingen av det långsiktiga klimatarbetet (ca 2 min):
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Klimatneutralt-Sverige/>

Supermiljöbloggen – FN:s klimatpanel om lösningarna (ca 7 min):
<https://supermiljobloggen.se/nyheter/fns-klimatpanel-om-losningarna/>

Världsnaturfonden WWF – Lösningar på klimatutmaningen (ca 2 min):
<https://www.wwf.se/klimat/losningar/>

Debattartikel i Svenska Dagbladet av Johan Rockström m fl. – Lösningarna finns – vi kan hålla klimatet hanterbart (ca 4 min):
<https://www.svd.se/losningarna-finns--vi-kan-halla-klimatet-hanterbart>

Webbtidningen Extrakt – ”Om vi inte agerar nu blir det mycket svårare sen” (ca 2 min)
<https://www.extrakt.se/om-vi-inte-agerar-nu-blir-det-mycket-svarare-sen/>

Aftonbladet, debattartikel av Vandana Shiva – Varning för falska lösningar (ca 3 min):
<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/J1rOq8/varning-for-falska-losningar>

Union to Union – Just transition och internationellt utvecklingssamarbete (ca 2 min):
<https://www.uniontounion.org/justtransition>

Faktafrågor

Vad behöver göras för att motverka klimatförändringarna?

Vilka åtgärder är viktigast?

Vad är falska lösningar?

Hur påverkas människor av klimatåtgärder?

Viktiga begrepp

Koldioxidbudget – Den mängd koldioxid som maximalt kan släppas ut om klimatmålen ska kunna nås.

Rättvis omställning – Klimatomställning som samtidigt säkrar arbetares rättigheter och försörjning. När kol- och oljeutvinning läggs ner går exempelvis arbetstillfällena förlorade. Om omställningen ska vara rättvis krävs att vi ser till att skapa nya möjligheter för dem som blir av med sina jobb.

Diskussionsfrågor

Vad kan vi göra för att bidra till att motverka klimatförändringarna, i Sverige och där vi bor?

Hur skulle ett hållbart samhälle kunna se ut?

storstockholm.vansterpartiet.se